

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:	3.Kf.700.338/2022/4.
A felperes:	felperes (felperes címe)
A felperes képviselője:	felperest képviselő ügyvéd (felperesi képviselő címe)
Az alperes	alperes (alperes címe)
Az alperes képviselője:	alperesi képviselő (alperesi képviselő címe; eljáró ügyvéd: ügyvéd)
A per tárgya:	közzszolgálati jogviszonyból származó közigazgatási jogvita elbírálása
A fellebbezést benyújtó fél:	felperes, 21. sorszám alatt
A fellebbezéssel támadott határozat:	Fővárosi Törvényszék 34.K.700.469/2022/20. számú ítélete

Í T É L E T

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 2020. január 13. napjától létesített határozatlan idejű közzszolgálati jogviszonyt az alperessel leíró munkakörben, munkavégzésének helye cím 1 2020. március 11-én 15 órától a kormány a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet 1. §-ában az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdésében meghatározott hatáskörében az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki. Alperes főigazgatójának 2020. március 12. napján kelt 6/2020. számú szabályzata rendelkezett a Pandémiás Cselekvési Tervről, ennek keretében

Pandémiás Bizottság alakult. A Pandémiás Bizottság titkárának 2021. november 9. napján kelt, alperes főigazgatójához és a Pandémiás Bizottság elnökéhez írt feljegyzése szerint, mivel a járványügyi adatok szerinti esetszám-emelkedéséről naponta kaptak információt, és a munkatársak is elvárták, hogy minden rendelkezésre álló lehetőséget megragadjanak az egészség megőrzése érdekében, továbbá, hogy a kormány gyakorlatilag a közszféra egészére kötelezővé tette a védőoltás felvételét, és mivel aszerv munkájában számos kormánytisztviselő személyesen is részt vesz, az addigi intézkedések mellett a működőképesség fenntartása érdekében javasolta, hogy írják elő a munkavégzés feltételeként a védőoltás felvételét azoknál a munkatársaknál, akiknél az egészségügyi indokból nem ellenjavallt. Az alperes főigazgatója a 2021. november 10. napján kelt 26/2021 számú hírlevelében (továbbiakban: Hírlevél) elrendelte a foglalkoztatottak számára valamennyi alkalmazott biztonsága, valamint az egészség és élet megóvása érdekében a munkahelyek koronavírus elleni védelméről szóló 598/2021. (X. 28.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Rendelet1) adott jogszabályi felhatalmazásnak megfelelően és szabályaival összhangban a munkavégzés feltételeként a védőoltás felvételét, meghatározva annak részletszabályait. Előírta, hogy mindazon alkalmazottak, akik 2021. november 1. előtt nem vették fel a védőoltást, kötelesek azt 2021. december 31. napjáig felvenni. Kitért arra, hogy amennyiben a foglalkoztatott a védőoltást ezen határidőn belül nem veszi fel, a foglalkoztatott részére a munkáltató mérlegelés nélkül 2022. január 1-től fizetés nélküli szabadságot rendel el, kivéve, ha a foglalkoztatott a védőoltás felvétele alól egészségügyi indokból mentesült. A felperes a hírlevelet elektronikus levélben, titkos másolatként 2021. november 10. napján 9:55 órakor kapta meg. Az alperes a 2021. november 11-én kelt KÖFO/1796/2021. számú iratában tájékoztatta a felperest, hogy hivatalos tudomása van arról, hogy 2021. november 9. napjáig nem részesült koronavírus elleni védőoltásban, és felszólította, hogy a védőoltást legkésőbb 2021. december 31. napjáig vegye fel, vagy annak tényét, hogy a védőoltás részére egészségügyi indokból ellenjavallt, igazolja a Hírlevélben meghatározott módon. Amennyiben a felhívásban foglaltaknak nem tesz határidőben eleget, a védőoltás elmulasztásának jogkövetkezményeként 2022. január 1. napjától fizetés nélküli szabadságot rendel el vele szemben. A felperes a 2022. június 18. napján kelt és ugyanaznap benyújtott, 13. sorszám alatti előkészítő iratába foglalt nyilatkozata szerint a KÖFO/1796/2021. számú iratot keltének napján, 2021. november 11-én közzétették. Az alperes a 2021. december 16-án kelt KÖFO/1796-2/2021. számú intézkedésében fizetés nélküli szabadságot rendelt el a felperes részére 2022. január 1. napjától a védőoltás felvételéig, illetve az orvosi szakvélemény bemutatásáig, de legfeljebb 2023. január 1. napjáig. A fizetés nélküli szabadság elrendeléséről szóló munkáltatói intézkedést felperes 2021. december 17. napján vette át, majd 2021. december 28. napján levélben fordult háziorvosához, kérve, hogy – felelősségvállaló nyilatkozat kitöltése mellett – igazolja a védőoltás alóli mentességét, továbbá megkereste a foglalkozás-egészségügyi orvost is, szintén felelősségvállaló nyilatkozat kitöltésére való felhívással együtt. Felperes megkeresésére a háziorvosa egyrészt arról tájékoztatta, hogy az olthatóság ellenjavallatáról nincs tudomása, míg a foglalkozás-egészségügyi orvos a megkeresésére nem válaszolt. Az alperes főigazgatója a 2022. március 7. napján kelt OHF/952/2022. számú iratában tájékoztatta felperest, hogy a fizetés nélküli szabadsága a koronavírus világjárvány elleni egyes védelmi intézkedések megszüntetéséről szóló 77/2022. (III. 4.) Korm. rendelet 8. és 13. § értelmében 2022. április 1. napján megszűnik, a munkavégzési és rendelkezésre állási kötelezettsége e naptól helyreáll. Az illetmény nélküli szabadságra tekintettel az alperes a felperes számára az érintett időszakra illetményt nem fizetett.

A pontosított kereset és védírat

[2] A felperes a pontosított keresetében egyrészt kérte, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdés a) és c) pontja alapján állapítsa meg a bíróság az alperesi oltási kötelezés és fizetés nélküli szabadság elrendelésének jogsértő jellegét, másrészt az eredeti állapot helyreállítása érdekében kötelezze az alperest a fizetés nélküli szabadság elrendelésével okozott kár megtérítésére, továbbá perköltség fizetésére. A 2022. január 1. és 2022. április 1. közötti időszakra elmaradt jövedelemként 2022. január hónapra bruttó 565.000 forint, és annak 2022. február 10-től számított törvényes késedelmi kamata, 2022. február hónapra bruttó 565.000 forint, és annak 2022. március 10-től számított törvényes késedelmi kamata, 2022. március hónapra bruttó 614.320 forint, és annak 2022. április 10. napjától számított törvényes késedelmi kamata, 2022. április hónapra bruttó 29.252 forint, és annak 2022. május 10. napjától számított törvényes késedelmi kamata, továbbá 2022. január 1. és 2022. április 1. közötti időre elmaradt cafeteria juttatás címén bruttó 112.192 forint és annak 2022. május 10. napjától járó törvényes késedelmi kamata (összesen 1.885.764 forint) megfizetését, továbbá időarányosan biztosított 9 munkanap évi rendes szabadság biztosítását kérte. Jogi érvelése szerint az alperes állításával ellentétben a Rendelet1 kötelezővé tette a munkáltatónak - mielőtt kötelezően elrendeli az oltások felvételét -, hogy végezzen munkakörökre kiterjedő kockázatelemzést a munkakörök sajátosságait is figyelembe véve. Az alperes nem tett eleget a Rendelet1 1. § (1) és 2. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségének, nem rendelhette el általánosságban mindenkre kötelezően az oltásokat, hanem csak azokban a munkakörökben lett volna erre lehetősége, ahol a munkakör sajátossága azt szükségessé tette. Az alperes nem tudott olyan kockázatelemzést csatolni, amely munkakörének sajátosságai alapján az oltás kötelezővé tételét, a jogszabály által előírt mérlegelési kötelezettség teljesítését alátámasztaná, különösen, hogy leíró munkakörben dolgozik, ügyfelekkel egyáltalán nem találkozik, de még a munkatársaival sem, egy irodában ketten dolgoztak egyszerre, és az irodai munkatárs oltott volt. Visszatérése óta egy irodában egyedül dolgozik. Ezen munkakörülményt alperes korábban is meg tudta volna teremteni, másrészt 2021. decemberéig munkatársaival otthonról dolgoztak, melyet csak az oltásra kötelezés után tiltottak meg, azonban az oltatlanok fizetés nélküli szabadságra küldése után az oltottak ismét otthonról dolgoztak. Alperes megsértette a szükségesség és arányosság szabályait, továbbá oltásra kötelező iratai nem felelnek meg a Kp. 85. § (5) bekezdésének. Nem igazolható, hogy a védőoltás kötelezővé tétele előtt készült volna a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 54. § (2) bekezdésének megfelelő kockázatértékelés, melyben alperes konkrétan megjelölte volna, hogy az oltatlan munkatársak milyen veszélyt jelentenek környezetükre, illetve az oltás felvétele milyen hatással lehet felperes egészségére. Alperes megsértette a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 9. § (2), (4) bekezdését, 10. § (1) bekezdését, 11. § (1) bekezdését, 12. § (1) bekezdését, 13. § (1) bekezdését, 14. § (1) bekezdését, 16. § (1) bekezdését, 23. § (1) bekezdését, 48. § (1) bekezdését, 75. § (1) bekezdését, 78. § (3) bekezdését, 155. § (1) és (2) bekezdését; helyzetével visszaélve aránytalan sérelmet okozott számára azzal, hogy korlátozta testi integritását, önrendelkezéshez való jogát, és munkahelyének az elvesztésével fenyegetve arra kötelezte, hogy saját felelősségére önként vállalja a védőoltás esetleges mellékhatásait. Alperes az oltás felvételét a munkavégzés feltételéhez kötötte, mely sérti az önrendelkezési jogán keresztül az emberi méltósághoz való személyiségi jogát, amit a Kttv. kifejezetten tilt, és a Kttv. rendelkezése alapján nem volt olyan egyéb törvény sem, amely erre alperest felhatalmazta volna. Alperes az egyenlő bánásmód követelményét sértő módon megkülönböztette az oltottaktól, sőt az oltás felvételére kötelezéssel egyenesen veszélyeztette egészségét. Szakértői és tanúbizonyítási indítványt terjesztett elő.

[3] Indítványozta továbbá, hogy a bíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a Rendelet1 alaptörvényellenességének és a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) törvénysértő jellegének megállapítását és azok megsemmisítését. Hivatkozott az Alaptörvény I., II., III., X., XII., XV., XX., XXVIII. cikkeinek, az 54. cikk (1) bekezdésének sérelmére, állította, hogy az oltás felvételére való kötelezés alkalmatlan eszköz a koronavírus járvány elleni védekezésre, ezért alperes a szükségesség és arányosság követelményét megsértve korlátozta az emberi méltósághoz, a munkához, a testi-lelki egészséghez való jogát, és kötelezte orvosi kísérletben való részvételre. Az alapjogi korlátozás alkotmányosságához önmagában nem elég egy másik alapjog vagy szabadság, vagy egyéb alkotmányos cél védelme, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményének. A törvényhozó és az alperes is a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Az Alkotmánybíróság több határozatára [18/1990. (IV. 23.) AB határozat, 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, 23/1990. (X. 31.) AB határozat, 39/2007. (IV. 20.) AB határozat], az Oviedói Egyezményre, az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 3. cikkében felsorolt bánásmódokra, és az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) gyakorlatára utalással kifejtette, hogy az emberi méltósághoz való joghoz tartozik az ember önrendelkezéshez való joga, azaz, hogy kényszer, fenyegetés, vagy megkülönböztetéstől való félelem nélkül önállóan dönthessen arról, hogy milyen egészségügyi beavatkozást kíván igénybe venni, a koronavírus elleni oltást fel kívánja-e venni, mely joga abszolút, minden más alapjogot és alkotmányos érdeket megelőző jog, amelynek korlátozására az Alaptörvény és a nemzetközi szerződések sem engednek szükséghelyzet/veszélyhelyzet idején sem korlátozást alkotmányosan. A SARS-CoV-2 elleni oltóanyag nem végleges, hanem csupán feltételekhez kötött engedélyekkel rendelkezik, a Covid-19 oltásokra vonatkozó klinikai vizsgálatok még folyamatban vannak, így aki az oltás beadásához hozzájárul, az tudományos kísérletben/kutatásban vesz részt, melyről szabadon, kényszerből mentesen kell határoznia. Mivel a koronavírus elleni oltóanyagok jelenleg is csak feltételes engedéllyel rendelkeznek, nem mentek át a szokásos tesztelési eljárásokon, nem kizárható, hogy felperes önrendelkezési jogán kívül az élethez való joga is sérül. Az Alkotmánybíróság a 41/2005. (X. 27.) AB határozatában megerősítette, hogy az államnak a tudományos igazság kérdésében semlegesnek kell lenni, viszont alkotmányos követelményként feltétlenül garantálnia kell, hogy a tudomány művelői a tudományos kutatások és tudományos ismeretek terjesztésének szabadságjogát gyakorolhassák. Alperes szakmai és célszerűségi okokat mellőzve az oltatlan, de egészséges felperest az oltottakhoz képest negatív diszkrimináció útján elzárta a tevékenység gyakorlásától, mellyel egyértelműen sérült felperes munkavégzéshez való joga. A diszkrimináció akkor alkotmányos, ha az alkotmányosan igazolható ok érdekében történik, szükséges és arányos. Alperes rendelkezése súlyosan sérti a foglalkoztatottak Alaptörvény II. cikkében foglalt önrendelkezési jogát, hiszen választásra kényszerül a testi integritáshoz fűződő joga és a megélhetéshez való joga (az élethez való jog része) között. Sérült az emberi méltósághoz való joga is, hiszen, ha elfogadja a védőoltást, az ő teste, az ő élete felett más rendelkezhet szabadon. Sérült a testi-lelki egészséghez való joga is. Személyiségi jogát akkor korlátozhatná az alperes, ha az a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges lenne, és akkor is csak a cél elérésével arányos módon.

[4] Az alperes a védiratában a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Előadta, hogy a Rendelet1 2021. november 1-jén lépett hatályba, figyelemmel annak 1.§ (1) bekezdésére, 2. § (1) bekezdésére és 2. § (8) bekezdésére, lehetőséget adott a munkáltató részére bizonyos, a munkavállalók egészségét védő

intézkedések bevezetésére, amelybe beletartozott a kötelező oltás elrendelése is, ami azt jelenti, hogy a munkáltató diszkrecionális jogkörében eldönthette, hogy bevezeti-e, és ha igen, milyen keretek között ezeket az intézkedéseket. A Rendelet1-t a 77/2022. (III. 4.) Korm. rendelet 2022. március 7-i hatállyal hatályon kívül helyezte, felperes is kapott értesítést, hogy munkába léphet, a sérelmezett fizetés nélküli szabadság megszűnt, mely ugyanakkor nem értelmezhető oly módon, hogy a korábban a jogszabályi keretek alapján elrendelt fizetés nélküli szabadság időtartamára a felperest illetmény illetné meg. Az Alkotmánybíróság a 2022. február 15-én kelt IV/04110/2022. számú végzésében [3088/2022. (III. 10.) AB végzés] a Rendelet1 alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasította. Az Alkotmánybíróság e döntésében megállapította, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezés nem közvetlenül hatályosul, hanem csak a munkáltató intézkedése révén több lépésben. A Rendelet1 pusztán az oltás kötelezővé tételének és a jogkövetkezmények alkalmazásának a lehetőségét teremti meg. A munkáltató döntéseivel szemben a munkavállaló az általános munkajogi szabályok szerint érvényesítheti az igényét. Ugyanígy az alkotmánybíróság a koronavírus elleni védőoltásnak az állami és önkormányzati intézményeknél foglalkoztatottak által kötelező igénybevételeéről szóló 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet2) alaptörvényellenessége iránti alkotmányjogi panaszt, és az egészségügyi dolgozókra vonatkozó, a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételeéről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet esetében is elutasította. Mivel a felperes esetében a feltételek teljesültek, a Rendelet1 felhatalmazása alapján 2022. január 1. napjától jogszerűen elrendelhetette a fizetés nélküli szabadságot. A Rendelet1 nem ír elő olyan kötelezettséget, hogy előzetesen vagy utólag vizsgálja, hogy ezt az intézkedést otthoni munkavégzéssel, vagy más alternatív módon ki lehet-e váltani. Felperes kockázatértékelés hiányára vonatkozó hivatkozása kapcsán kiemelte, hogy rendelkezett Pandémiás Cselekvési Tervről, mely létrehozta a Pandémiás Bizottságot is, mely folyamatosan értékelte a járványügyi helyzetet, és meghozta a szükséges intézkedéseket; nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy erről valamennyi dolgozót folyamatosan tájékoztassa, az aktuális helyzetet tükröző szabályokat, korlátozásokat hírlevelek formájában a belső intranetes hálón kihirdesse, és egyéni e-mail címre is megküldje. A Pandémiás Cselekvési Terv a járványügyi helyzet változását követve többször módosításra került. A Rendelet1 a védőoltás munkavégzés feltételeként történő megállapításához nem teszi kötelezővé az Mvt. 54. § szerinti kockázatértékelés elvégzését, főleg nem egyénre bontva. Felperes otthoni munkavégzéssel kapcsolatos kifogása tekintetében a 2021. november 11-én kiadott 27/2021. számú főigazgatói hírlevél 4. pontja biztosította a lehetőséget, hogy a hivatali szerv vezetője az irányítása alá tartozó alkalmazottak tekintetében szükség esetén elkülönített munkacsoportokban eltérő munkarendben történő munkavégzést rendelhet el. A 2022. március 7-én kiadott 7/2022. számú főigazgatói hírlevél e kivételes lehetőséget megszüntette, és elrendelte, hogy a csökkenő járványadatokra figyelemmel a munkavégzés a szokásos munkarendben és helyen történhet. A KÖFO/1796/2021. számú munkáltatói intézkedés 4. bekezdésében felperes figyelmét felhívta, hogy amennyiben részére egészségügyi okból ellenjavallt a védőoltás felvétele, azt szakorvosi véleménnyel igazolja a foglalkozás-egészségügyi orvos részére. Másrészt központi költségvetési szervként fő feladata aszerv működőképességének fenntartása. A felperes munkahelyét szolgáló kodifikációs főosztály napi kapcsolatban van aszervvel, a képviselőkkel, a kormány és minisztériumok kormánytisztviselőivel, delegáltakkal. A székhely épületében dolgozó szerv 2 valamennyi alkalmazottjának szintén kötelező volt az oltás felvétele. Mindezekon felül alperes elhelyezésére szolgáló épület beosztása, és a dolgozók elhelyezése is hasonló, mely nem tette lehetővé, hogy az egyes dolgozói csoportok között objektív különbséget lehessen tenni, így a munkáltató a Rendelet1 által biztosított jogkörében az oltás munkavégzés feltételeként történő általános elrendelése mellett döntött, mely a Rendelet1 szabályaival összhangban tett

munkáltatói intézkedés volt. Felperes által hivatkozott különböző emberi jogi egyezmények nem relevánsak, felperes emberi jogai nem kerültek korlátozásra, ehelyett arról van szó, hogy egy világjárvány közepette bizonyos kötelezettségeket jogszerűen és alkotmányosan a munkavállaló számára elő lehet írni. Az Alkotmánybíróság eljárásának felperesi indítványozása kapcsán hivatkozott a 3158/2022. (IV. 12.) AB határozatra, amelyben az Alkotmánybíróság a 638/2021. (XI.18.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet3) alkotmányosságát vizsgálta, megállapította, hogy nem indokolt az eljárás lefolytatása abban az esetben, ha a támadott jogszabály már nem hatályos, és nem is alkalmazható, ezért az eljárást megszüntette. Következésképpen az Alkotmánybíróság nem végzi el az olyan jogszabály alkotmányossági vizsgálatát, melyet időközben hatályon kívül helyeztek. Felperes által a beadványában hivatkozott korábbi alkotmánybírósági határozatok a jelen ügyben nem relevánsak, mert mind európai, mind világszinten a koronavírus világjárvány felülírta a minden eddigi általános szabályt, és a világjárvány megakadályozása érdekében az államok és országok kénytelenek voltak bizonyos korlátozó intézkedéseket hozni, ezért az Alkotmánybíróságnak a világjárvány idején hozott speciális pandémiás helyzetre irányadó döntései relevánsak. Megjegyezte, hogy az oltásra való kötelezés nem volt feltétlen, a munkavállalók választhatták, hogy nem kérik az oltást, ez esetben fizetés nélküli szabadságra mentek. A Rendelet1 alkotmányellenességének vizsgálata nem lehetséges, mert egyrészt az Alkotmánybíróság egyszer már vizsgálta a jogszabályt [3088/2022. (III. 10.) AB végzés], másrészt a 3158/2022. (IV. 12.) AB határozatában kifejtettekre tekintettel a jogszabály hatályvesztése miatt alkotmányossági vizsgálata okafogyottá vált.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[5] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. A perben azt vizsgálta, hogy az alperes jogszerűen kötelezte-e a felperest a védőoltás felvételére, és e kötelezettség elmulasztása miatt jogszerűen rendelt-e el fizetés nélküli szabadságot a felperes számára, és amennyiben igen, akkor felperes részére milyen összegű elmaradt illetmény jár. Megállapította, hogy alperes nem tartozott a Rendelet2 hatálya alá, ami azt jelentette, hogy alperesnek a Rendelet1 rendelkezéseinek megfelelően lehetett elrendelnie a védőoltás felvételét. E körben alperesnek azt kellett mérlegelnie a Rendelet1 1. § (1) bekezdése és 2. § (1) bekezdése szerint, hogy a védőoltás felvételére kötelezés a dolgozók biztonsága, az egészség megóvása érdekében szükséges-e, valamint figyelemmel kellett lennie a munkahely és a munkakör sajátosságaira is.

[6] Az alperes a Rendelet1-ben foglalt mérlegelés alapján hozta meg a döntést a védőoltás felvételére kötelezésről. E döntés alapját a pandémiás bizottság – melynek tagjai a hivatali szervek vezetői és aszerv 2 parancsnoka – titkára által készített feljegyzés képezte, melyben a járványügyi adatok emelkedésével aszerv és az alperes működésének fenntartásával, valamint a munkatársak egészség megőrzésére vonatkozó elvárásával indokolta a védőoltás kötelező felvételének szükségességét. Ugyan az alperes valóban nem bontotta le munkakörökre a védőoltás indokoltságának szükségességét, azonban megfelelő érvekkel alátámasztotta, hogy a munkahely sajátossága miatt a védőoltás felvételére kötelezést miért tartja indokoltnak valamennyi foglalkoztatott tekintetében. Az elsőfokú bíróság egyetértett az alperes álláspontjával, hogy aszervvel, a képviselőkkel, a kormány és a minisztériumok kormánytisztviselőjével, a delegáltakkal való kapcsolattartás a járványügyi adatok emelkedése és az alperes, mint aszerv működőképességének fenntartását hivatott szerv folyamatos működőképességének biztosítása indokolta a védőoltás felvételére kötelezést

valamennyi foglalkoztatott esetében, emiatt – különösen a munkahely sajátosságaira és alperes feladataira figyelemmel – nem tekintette lényeges eljárási szabálysértésnek a munkakörökre lebontott mérlegelés hiányát. A mérlegelés körében értékelte, hogy a felperes a 2021. november 11-től 2021. december 16-ig tartó időszak alatt alperes részére nem mutatott be semmilyen okiratot, amely igazolta volna, hogy a védőoltást felvette, vagy a felvétel egészségügyi indok miatt számára ellenjavallt, ezért alperes jogszerűen rendelt el felperes részére illetmény nélküli szabadságot 2022. január 1. napjától. Felperes továbbá a védőoltás felvételére kötelezéstől számított mintegy másfél hónappal később, 2021. december 28. napján tett intézkedést annak érdekében, hogy az oltási ellenjavallatra vonatkozó igazolást beszerezze. Felperes háziorvosa nyilatkozott arról, hogy nincs olyan körülmény, amely a felperes tekintetében a védőoltás felvételét kizárná, de arról is nyilatkozott, hogy ha ezzel nem ért egyet, akkor jelentkezzen nála. A felperes maga nyilatkozott arról, hogy e tájékoztatást követően nem vette fel a kapcsolatot a háziorvosával, ami alapján arra következtetett, hogy felperes maga is úgy ítélte meg, hogy nincs olyan egészségügyi indok, amely a védőoltás felvételét esetében kizárná. Hangsúlyozta, hogy az olthatóságra vonatkozó ellenjavallat beszerzése felperes érdekében állt, neki kellett volna mindent megtenni annak érdekében, hogy azt beszeresse, így különösen meg kellett volna jelennie háziorvosánál, illetve a foglalkozás-egészségügyi orvos válaszában hiányában akár személyesen is fel kellett volna keresnie, így felperes terhére értékelte, hogy nem szerezte be az olthatóságra vonatkozó ellenjavallatot.

[7] Az alperesnek kockázatértékelést nem kellett arról, hogy a védőoltás felvétele felperes egészségére milyen hatással lehet, és az oltatlan munkatársak milyen veszélyt jelenthetnek környezetükre. Az Mvt. 54. § (2) bekezdése nem terjed ki a Rendelet1 alapján lehetővé tett koronavírus elleni védőoltás előírása elrendelésének vizsgálatára, nem tartozik a kockázatértékelés körébe, hogy a védőoltás felvétele kötelezettségének előírására alperes folyamatos működésének biztosítása érdekében a munkahelyen a járvány kialakulásának elkerülése végett került sor, ahogy az sem, hogy a két oltás felvétele felperes egészségére milyen hatással lehet, mivel az orvosszakmai kérdés. Mindazonáltal megállapította, hogy a kérdés eldöntésére orvosszakértő kirendelésére vagy tanúra szükség nem volt, mivel a per eldöntésében nem az volt kérdéses, hogy milyen hatásai lehetnek a védőoltásnak felperesre, hanem az, hogy a jogszabályok rendelkezései szerint döntött-e az alperes a védőoltás felvételére kötelezésről, és a felperes védőoltás felvételében való mulasztása miatt jogszerűen rendelt-e el fizetés nélküli szabadságot a felperes részére, ezért jogkérdésben kellett döntenie. Az alperes részéről diszkrimináció nem állapítható meg, mivel az oltott és oltatlan foglalkoztatottak közötti különbségtétel nem a munkáltató intézkedéséből, hanem a Rendelet1-ből fakadt.

[8] Nem tartotta szükségesnek a Rendelet1 alaptörvényellenessége megállapítására irányuló eljárás kezdeményezését, egyrészt, mert a 3128/2022. (IV. 1.) AB határozatban már állást foglalt a koronavírus elleni védőoltás felvételére kötelezés alkotmányossági kérdéseiről. A Rendelet2-t a kormány eredeti jogalkotói hatáskörében bocsátotta ki, az önrendelkezési jog szélesebb korlátozását egy súlyos járvány felszámolása és következményeinek enyhítése is indokolhatja. Az Alkotmánybíróság határozatának [157] pontjára utalt, amely szerint „Valamennyi Magyarországon alkalmazott vakcina rendelkezik az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet engedélyével. ezek mindegyikét alkalmasnak találta az erre illetékes magyar hatóság arra, hogy elősegítse a védettség kialakulását a fertőzéssel szemben (Abh4., Indokolás [82]). Az Alkotmánybíróság a következetes gyakorlata szerint abban az esetben, ha szaktudományi kérdésekben mértékadó nemzetközi intézmény által képviselt álláspont egyértelműen azonosítható, azt elfogadja, mivel ezen álláspont szaktudományos megalapozottságának elvitatása kívül esik az Alkotmánybíróság hatáskörén...”.

A fellebbezés, fellebbezési ellenkérelem

[9] A felperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet kereseti kérelmének megfelelő megváltoztatását, másodlagosan hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy az elsőfokú bíróság azzal, hogy megállapította, hogy az alperes nem tett eleget a Rendelet 1. § és 2. § által előírt mérlegelési kötelezettségének, és a keresetet mégis elutasította, megsértette a Rendelet 1.§-át, 2.§-át és a Kp. 85. § (5) bekezdését, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4), (5) és (6) bekezdését, a Pp. 279. § (1) bekezdésében megfogalmazott bizonyítékok értékeléséhez való jogát visszaélészerűen gyakorolta, a Kp. alapelveit kirívóan sértette. A jogszabálysértések révén sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljáráshoz fűződő joga. A Rendelet a munkakörére nem tette kötelezővé a SARS-CoV-2 oltásokat, a munkáltató mérlegelési jogkörébe adta annak eldöntését, hogy az az adott munkahelyen és munkakörben indokolt-e. A jogszabály pontosan meghatározta azt is, hogy a döntés meghozatalakor milyen körülményeket kell mérlegelnie alperesnek, ebből eredően nem írta felül az Mvt. rendelkezéseit sem, hanem az együttes alkalmazást kívánta meg. A munkaadó nem rendelhette el általánosságban mindenre kötelezően az oltásokat, hanem csak azokban a munkakörökben volt lehetősége, ahol azt a munkakör sajátossága szükségessé tette. Emlékeztetett arra, hogy leíró munkakörben dolgozik, ügyfelekkel egyáltalán nem találkozik, de még a munkatársaival sem, egy irodában ketten dolgoztak egyszerre, és az irodai munkatársa oltott volt. Visszatérése óta egyedül dolgozik az irodában, mely munkakörülményt korábban is meg tudta volna alperes teremteni. Alperes megsértette a szükségesség és arányosság szabályait, az oltásra kötelezésben nyoma sincs annak, hogy eleget tett volna mérlegelési jogkörének, és a munkaviszonya tekintetében indokolta volna, hogy az oltásra való kötelezés miért indokolt. Az alperes az oltások kötelezővé tételét nem a Rendelet által előírt célok, azaz a dolgozók egészségének a megóvása érdekében rendelte el, hanem aszerv, azaz alperes folyamatos működőképességének, a munkáltató zavartalan működésének biztosítása érdekében, azaz gazdasági ok miatt, erre azonban a Rendelet nem adott lehetőséget. Habár a bíróság megállapította, hogy az alperes nem tett eleget a Rendelet szerinti mérlegelési kötelezettségének, alperes a felhatalmazás kereteit túllépte, a keresetet mégis elutasította. Az irányadó joggyakorlat alapján a mérlegelési jogkörben hozott döntés kapcsán a bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a jogszabály által előírt szempontok mérlegelésre kerültek-e, valamint, hogy hatáskörét a mérlegelésre való felhatalmazás keretei között gyakorolta-e a munkáltató a döntés meghozatalakor. A bíróság a Rendelet-el ellentétesen állapította meg, hogy a 2021. december 16-án elrendelt fizetés nélküli szabadság jogszerű volt, ráadásul az oltás felvételére adott rendelet szerinti 45 nap még nem telt el, amikor alperes a fizetés nélküli szabadságot elrendelte. Azzal, hogy a bíróság a fizetés nélküli szabadság elrendelését jogszerűnek ítélte, figyelmen kívül hagyta a Rendelet rendelkezéseit, mellyel megsértette a tisztességes eljárás követelményét. Tévesen értékelte terhére, hogy nem szerezte be az olthatóságra vonatkozó ellenjavallatot. A háziorvos válasza nem bír relevanciával jelen ügyben, mivel a Rendelet 2.§ (5) bekezdése az alperessel munkaviszonyban álló foglalkozás-egészségügyi orvos döntési jogosultságába adta az oltás alóli mentesíthetőségben a döntési jogot, akinek szakmai hibája (nyilatkozatának hiánya) tekintetében alperes felel harmadik személy felé. A bíróság – amikor terhére írta a foglalkozás-egészségügyi orvos Korm. rendelet 2.§ (5) bekezdés szerinti kötelezettségének

megsértését – sértette az Alaptörvény szerinti tisztességes eljárás követelményét. Jogszabálysértő továbbá az elsőfokú bíróság érvelése a kockázatértékelés szükségtelensége tekintetében is. Téves a bíróság azon állítása, hogy az Mvt. nem terjed ki a koronavírus elleni oltások hatásának a vizsgálatára, hiszen az Mvt. 54. § (2) bekezdése kifejezetten utal a veszélyes anyagokra és keverékekre. A Covid oltás az egészséget és életét is követelhető veszélyes anyagnak minősül. Magyarország Kormánya azokra a munkakörökre, ahol a társadalom érdeke a foglalkoztatás zavartalan működése, a Rendelet2-vel kötelezővé tette az oltások felvételét. Magyarország Kormánya jogalkotása azonban alperes zavartalan működését nem tekintette a társadalom érdekében kiemelt fontosságúnak, ezért alperest nem rendelte a Rendelet2 hatálya alá. A kormány az alperesnek nem adott mindenféle megfontolás nélküli oltásra kötelezhetőséget, hanem pontosan leírta, milyen szempontokat mérlegelhet. Az elsőfokú bíróság törvénysértő módon utasította el a keresetét. Tévesen állapította meg továbbá a bíróság, hogy alperes részéről diszkrimináció nem állapítható meg, mivel az oltott és oltatlan foglalkoztatottak közötti különbségtétel nem a munkáltató intézkedéséből, hanem a Rendelet1-ből fakad. Ezen álláspont ugyanakkor az Alkotmánybíróság döntése alapján is helytelen, mivel a Rendelet1 érdemi vizsgálatát éppen azzal utasította vissza, hogy az közvetlenül nem, hanem munkáltatói döntés útján lesz hatályos, így általánosságban nem vizsgálható. Korábbi indítványát a fellebbezésben megismételve kérte a Fővárosi Ítéltáblát, hogy az eljárást függeszse fel, és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezze a Rendelet1 alaptörvényellenességének megállapítását.

[10] Az alperes a fellebbezési ellenkérelemben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Állította, hogy az elsőfokú ítélet a tényállást megfelelően feltárta, abból érdemben helyes következtetést vont le, és a jogszabályokkal, bírói gyakorlattal és az Alkotmánybíróság gyakorlatával összhangban álló döntést hozott. A Rendelet1 1. § (1) bekezdése, 2. § (1) bekezdése és 2. § (8) bekezdése világos és egyértelmű szabályozást és eljárásrendet tartalmaz a munkáltató és munkavállalók számára, megjelölve a kötelezettségeket és az ezek elmulasztása esetén alkalmazható szankciókat. Ennek megfelelően tájékoztatta a foglalkoztatottakat, beleértve felperest és a koronavírus elleni védőoltás felvételéről, annak elmaradásának jogkövetkezményeiről, a dolgozók biztonsága az egészség megóvása érdekében hozta meg döntését, figyelembe véve a munkahelyi és munkakör sajátosságait is. Aszervvel, a képviselőkkel, a kormány, a minisztériumok kormánytisztviselőivel, a delegáltakkal való kapcsolattartás, a járványügyi adatok emelkedése és mint aszerv működőképességének fenntartását hivatott szerv folyamatos működőképességének biztosítása indokolta a védőoltás felvételére kötelezést valamennyi foglalkoztatott esetében. Mivel felperes a 2021. november 11-től 2021. december 16-ig tartó időszak alatt nem mutatott be semmilyen okiratot, amellyel igazolta volna, hogy a védőoltást felvette, vagy az számára egészségügyi indok miatt ellenjavallt, ezért a Rendelet1 szabályaival összhangban rendelte el felperes fizetés nélküli szabadságát. Önmagában az, hogy felperes nem értett egyet a védőoltásra kötelezéssel, még nem teremt jogalapot arra, hogy a jogkövetkezmények alól mentesüljön, azaz felperesnek az oltás felvételének megtagadása miatt viselnie kellett a többi kolléga egészségének megóvása érdekében azon jogkövetkezményt, hogy emiatt fizetés nélküli szabadságot rendeljenek el számára. Helyesen rögzítette az elsőfokú ítélet e megállapításokat és azt is, hogy nem kellett kockázatértékelést készítenie, mivel az Mvt. kockázatértékelés elkészítéséről szóló szabálya nem terjed ki a Rendelet1 által lehetővé tett koronavírus elleni védőoltás elrendelésének vizsgálatára, másszóval a kockázatértékelés nem irányulhat a védőoltás munkavédelmi körülményeinek vizsgálatára, a védőoltás egyénre ható vizsgálatára, hiszen az egy orvosi kérdés, továbbá a járványveszély a világ tudósainak egybehangzó véleménye alapján a védőoltással – vagy annak hiányában – az oltatlan

személyek elkülönítésével fékezhető le, ezen nincs mit kockázatértékeléssel vizsgálni. Azt is pontosan és helyesen írta le az elsőfokú ítélet, hogy felperes élhetett a védőoltás felvételének elmulasztása miatt - élt is – azzal a lehetőséggel, hogy nem veszi fel a védőoltást. Ez azonban azzal a jogkövetkezménnyel járt, hogy részére fizetés nélküli szabadságot rendelt el. Ismételten hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság már foglalkozott a koronavírus elleni védőoltás felvételére kötelezés alkotmányossági kérdéseivel, egyebek mellett hangsúlyozta, hogy *„A ma meghatározó tudományos világkép alapján a WHO és más globális intézmények, szerveződések kampányt folytatnak a minél szélesebb körű vakcináció érdekében, mert az oltás alkalmas arra, hogy a járványt megfékezze, annak negatív társadalmi és gazdasági hatásait mérsékelje. Mindezek alapján megállapítható, hogy a magyarországi jogalkotás is ezen keretek között helyezkedik el.”* {3128/2022. (IV. 1.) AB határozat [157]}. Noha konkrétan a Rendelet1 alkotmányosságát az Alkotmánybíróság nem vizsgálta, de egyéb, ugyanezen kérdéskört szabályozó jogszabályt vizsgált, és valamennyinél ugyanarra a megállapításra jutott, nevezetesen az Alaptörvényt nem sérti, ha jogszabály az egészség megőrzése érdekében a dolgozók biztonsága és a járvány megfékezése végett korlátozza az egyének jogait, és ennek keretében a védőoltások felvételére kötelezi őket a további munkavégzés feltételeként.

A Fővárosi Ítéltábla döntése és annak jogi indokai

[11] A fellebbezés az alábbiak szerint nem alapos.

[12] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 108. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között vizsgálta felül. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helytálló.

[13] A Fővárosi Ítéltábla előjáróban az Alaptörvényben biztosított alapjogokkal kapcsolatban hivatkozni kíván a Kúria Knt.IV.39.515/2022/2. számú végzésében foglaltakra, melyben a Kúria emlékeztetett arra, hogy az alapjogoknak két oldala ismert, szubjektív oldaluk az alanyi jogi jogosultságot, vagyis az adott alapjoggal élést biztosítja, az alapjogok objektív oldala pedig azokhoz kapcsolódó állami kötelezettségeket jelenti. Az államnak azonban nemcsak tiszteletben kell tartania az alapjogokat (szubjektív oldal), de azok védelméről is gondoskodnia kell (objektív, tárgyi oldal). Az állam alapjogokkal kapcsolatos szerepét az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése az absztrakció magas fokán határozza meg: „Az EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam első rendű kötelezettsége”. Az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége azonban nem pusztán az I. cikk (1) bekezdés 2. mondatából következik, hanem számos alapvető joggal – így a testi és lelki egészséghez való joggal – összefüggésben az Alaptörvény maga külön is rendelkezik arról. Míg az egészséghez való jog szubjektív oldalát az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése, addig az objektív intézményvédelmi oldalát a (2) bekezdés rögzíti, miszerint: „Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország [3. pont] az egészségügyi ellátás megszervezésével [3. pont] segíti elő, vagyis az Alaptörvény II. cikkében biztosított élethez való jog és XX. cikkében biztosított testi és lelki egészséghez való jog objektív oldala lényegében elválaszthatatlanul összekapcsolódik. Az

Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az élethez való jog intézményvédelmi oldala az állam életvédelmi kötelezettségét foglalja magában, amely nem korlátozódik a szubjektív életvédelemre, hanem az emberi élet és a lét feltételei állami védelmét is jelenti.

[14] Az Alkotmánybíróság a 23/2021. (VI. 13.) AB határozatában rámutatott „Az Alaptörvény 54. § (1) bekezdése rögzíti, hogy különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása – a II. és III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)-(6) bekezdésében megállapított alapvető jog kivételével – felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható. Ebben a tekintetben az Alaptörvény az alapjogok gyakorlásába kétfajta beavatkozást enged meg, egyfelől lehetőséget biztosít az alapjogok gyakorlásának felfüggesztésére, ami lényegében olyan erős korlátozást jelent, amely miatt az alapjog átmenetileg egyáltalán nem gyakorolható. Ennél enyhébb korlátozásnak minősül, amikor az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozhatja a jogalkotó egy alapjog gyakorlását. A felfüggesztés vagy korlátozás mindkét esetben legfeljebb addig állhat fenn, amíg a rendkívüli jogrend elrendelésének feltételei fennállnak, és a rendkívüli jogrend kihirdetésre is került. Az arányosság garanciája – melyet az Alaptörvény 54. cikk (3) bekezdése kifejezetten és kényszerítően tartalmaz – ebben a tekintetben tehát az intézkedés fogalmilag határozott időbeliségében valósul meg. A jogalkotó feladata annak eldöntése, hogy a különleges jogrend elrendelésének feltételei fennállnak-e, és ezzel párhuzamosan indokolt-e az ilyen jogrend szerinti rezsim alapján az alapjogok korlátozása, valamint milyen mértékű alapjog korlátozás indokolt. Az Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdése ugyanakkor nem adott partalan felhatalmazást a jogalkotónak. Önmagában abból a körülményből, hogy az Alkotmánybíróság működése különleges jogrend idején sem korlátozható [54. cikk (2) bekezdés], következik, hogy az alaptörvény alkotmányossági kontrollt biztosít különleges jogrend idején is. Ahogy arra a 15/2021. (V. 13.) AB határozat rámutatott: „az alkotmányozónak nem volt célja a különleges jogrendi jogalkotót felhatalmazni sem arra, hogy a veszély leküzdésével össze nem függő alapjog korlátozást vezessen be, sem arra, hogy egyes alapjogokat jobban korlátozzon, mint amennyire a rendkívüli körülmény indokolja. A korlátlan vagy korlátozhatatlan hatalom elve ellentétes az Alaptörvény szellemiségével, még különleges jogrend idején is (Indokolás [33]). Az adott ügyben az Alkotmánybíróság arra következtetett, hogy a „veszélyhelyzeti kormányrendelet alapjogot korlátozó szabálya tartalmi alkotmányossági vizsgálat alá vonható” (Indokolás [37]). Különleges jogrend idején a jogalkotó az Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdése alapján az ott meghatározott kivételektől eltekintve hozhat olyan rendkívüli intézkedéseket, amelyek ideiglenesen valamely alapjog gyakorlásának teljes felfüggesztésével járnak. Az ilyen rendelkezések célszerűségét az Alkotmánybíróság nem vitathatja, az viszont már alkotmányossági kérdés, hogy a jogkorlátozás megmarad-e az Alaptörvény keretei között. Általánosságban kijelenthető: a koronavírus járvány leküzdése, ezen belül az egészségügyi, társadalmi és gazdasági hatásainak a csökkentése a károk enyhítése olyan célok, amelyek alkotmányosan igazolják az alapjogok korlátozását (Indokolás [39]). A „...a koronavírussal szembeni védekezésben való közreműködés mint alkotmányos cél arányban van [azzal] a hátránnyal...” (Indokolás [41]). „Általánosságban kijelenthető, hogy az alapjog tartalmát érintő szabályok erősebb korlátot jelentenek, mint amikor jogszabály az alapjog érvényesítésének a módjára vonatkozóan tartalmaz előírást. Az alapjog érvényesülésére vonatkozó eljárási szabályoknak akkor kell az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése tesztjének megfelelniük, ha azok közvetlenül összefüggnek az alapjog érvényesülésével (Indokolás [26]).

[15] Az Alkotmánybíróság a 3128/2022. (IV. 1.) AB határozatában is emlékeztetett a koronavírus járvánnyal összefüggő gyakorlatából arra, hogy „...[á]ltalánosságban kijelenthető: a koronavírus-járvány leküzdése, ezen belül az egészségügyi, társadalmi és gazdasági hatásainak a csökkentése, a károk enyhítése olyan célok, amelyek alkotmányosan igazolják az alapjogok korlátozását” (Abh5., Indokolás [26]). A kötelező védőoltásokkal kapcsolatban

pedig arra mutatott már rá az Alkotmánybíróság, hogy azok „egyfelől az egyént [...] védik a fertőzéstől, másfelől [...] [az őt] körülvevő kisebb közösséget, valamint az egész társadalmat a járványok megjelenésétől” {3080/2019. (IV. 17.) AB határozat (a továbbiakban: Abh9.), Indokolás [43]}. A különböző járványok okozta fertőzések az egyes emberek életére, egészségére jelentenek magas fokú kockázatot. Ennélfogva a járványügyi intézkedések - köztük a kötelező védőoltások - céljának alapjogi eredője az élethez való jog intézményvédelmi oldala, tehát az állam életvédelmi kötelezettsége {az életvédelmi kötelezettségről mint az élethez való jog objektív oldaláról lásd: 19/2019. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [98]}.” (Indokolás [124]).

[16] Ehelyütt kell rámutatni, hogy a 3128/2022. (IV. 1.) AB határozatban vizsgált Rendelet2-nek a 2. § (1) bekezdése a foglalkoztatottak számára *pro forma* kötelezővé tette a védőoltás felvételét. A jogalkotó a védőoltás kötelező felvételéhez hátrányos jogkövetkezményt rendelt. Ha a foglalkoztatott a védőoltást az Rendelet2 szerinti határidőn belül nem veszi fel, a munkáltató fizetés nélküli vagy illetmény nélküli szabadságot kell, hogy elrendeljen, emellett a munkáltató számára biztosítja azt a lehetőséget is, hogy a foglalkoztatott jogviszonyát felmentéssel, illetve felmondással azonnali hatállyal megszüntesse, ha a fizetésnélküli szabadság elrendelésétől számított egy év eltelt és a foglalkoztatott az oltást továbbra sem vette fel. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a fizetés, illetve illetmény nélküli szabadság kötelező elrendelése és a munkáltató mérlegelésétől függő jogviszony-megszüntetés együttesen olyan súlyú hátrányok, amelyek alkalmasak arra, hogy a foglalkoztatottra nyomást gyakoroljanak az oltás felvételével kapcsolatban. Erre figyelemmel a foglalkoztatott önrendelkezési jogába történt jogalkotói beavatkozásnak minősítette az intézményt az Alkotmánybíróság. Ugyanakkor a foglalkoztatottak kötelező védőoltásának elrendelésének legitim céljaként ismerte el az Alaptörvény II. cikk által garantált élethez és egészséghez való jog, valamint az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében foglalt egészséghez való jog intézményvédelmi oldalának érvényesítését, a koronavírus járvány egészségügyi, társadalmi, gazdasági hatásainak csökkentését, kiemelten az állam működőképességének megőrzését. A Rendelet2 éppen egy dúló járvány idején lépett hatályba, amikor nemcsak absztrakt veszélyt jelentett a fertőzés újbóli megjelenése, nehezen kontrollálható terjedése. Az önrendelkezéshez való jog szélesebb korlátozását ekképpen egy súlyos járvány felszámolása és következményeinek enyhítése is indokolhatta (Indokolás [142]). Az alapjog korlátozás érintettjei, akiknek az oldalán az egészségügyi önrendelkezési jog felmerül, csak a Rendelet2 hatálya alá tartozó foglalkoztatottak. Azoknak a köre, akiknek egészséghez, élethez való alapjogaik védelmére a támadott jogkorlátozás irányul, a foglalkoztatottakénál jelentősen tágabb, kiterjed mindazokra, akik ezen intézményekkel, például ügyfélként, diákként, hallgatóként kapcsolatba kerülnek vagy kerülhetnek. Ez valamennyi – tehát nemcsak a foglalkoztatottak számára kötelező – védőoltás azon funkciójából következik, hogy azok egyfelől az egyént védik a fertőzéstől, másfelől az őt körülvevő kisebb közösséget, valamint az egész társadalmat a járványok megjelenésétől. Ekként pedig az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, figyelemmel a korlátozás időtartamára is, hogy az elérni kívánt cél fontossága, és ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban állnak egymással. Emlékeztetett arra is, hogy az állam egészségvédelmi kötelessége kivételes esetben még a döntésképes egyén választásával szemben is elsőbbséget élvezhet, tehát az önrendelkezési jog egy meghatározott kérdésben való akár teljes elvonása – például védőoltás felvételére való állami erőszak-alkalmazást is lehetővé tevő kötelezés – sem eredményezi az alapjog lényeges tartalmának sérelmét (Indokolás [146]).

[17] A Kat., mint sarkalatos törvény jelenti a veszélyhelyzeti rendeleti jogalkotás alkotmányos kereteit. A Kat. 51/A. § (1) bekezdése szerint a kormány az élet és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése,

illetve következményeinek elhárítása a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében kihirdetett veszélyhelyzetben – a 21-24. alcímben meghatározott rendkívüli intézkedéseken és szabályokon túl – az állampolgárok élet-, egészség-, személyi-, vagyoni és jogbiztonságának, valamint a nemzetgazdaság stabilitásának garantálása érdekében rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvény rendelkezéseitől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kat. 51/A. § (2) bekezdése alapján a Kormány az (1) bekezdés szerinti jogkörét – a szükséges mértékben az elérni kívánt céllal arányosan – a humánjárvány megelőzése, kezelése, felszámolása, továbbá káros hatásainak megelőzése, illetve elhárítása céljából gyakorolhatja.

[18] A Kormánynak az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdése – illetőleg 2022. november 1. napja óta az 53. cikk (1) bekezdése – alapján kibocsátott rendeletei sarkalatos törvényben meghatározottak szerint törvények alkalmazását felfüggeszthetik, törvényi rendelkezésektől eltérhetnek. Azaz az Alaptörvény hivatkozott rendelkezése olyan szabályozási tárgykörök kormányrendeleti formában történő megjelenítésére ad felhatalmazást, amely normál jogrendben törvényi szintű jogalkotás körébe tartoznak. Ebből következően az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdése – illetőleg 2022. november 1. napja óta az 53. cikk (1) bekezdése – miatt a különleges jogrend időszakában – kivételesen – nem úgy érvényesül a jogforrási hierarchia, ahogyan a rendes jogrendben. A veszélyhelyzet időszakában a különleges jogrendi felhatalmazás alapján született olyan kormányrendelet, amely egyébként törvényi szabályozás körébe tartozó jogviszonyokat érint, quasi törvényi szintű jogforrás (IV/1568/2022. AB határozat, Indokolás [56]).

[19] Az elsőfokú bíróság helytállóan mutatott rá arra, hogy jogkérdésben kellett határoznia, tévedett azonban, amikor nem tulajdonított jelentőséget, és hivatalból nem vizsgálta felperes megállapítási és marasztalási kereseti kérelmeinek egymáshoz való viszonyát. A felperesi keresethalmazat az oltási kötelezés és a fizetésnélküli szabadság elrendelésének (két önálló munkáltatói döntés) jogsértő jellege megállapítására, valamint az illetmény nélküli szabadság időtartamára járó illetmény megfizetésére irányuló marasztalási kérelmi elemeket egyaránt tartalmazott, a másodfokú bíróság ezért a megállapítási kereset tekintetében hivatalból vizsgálta, hogy annak a Kp. 38. § (2) bekezdésében előírt konjunktív feltételei fennállnak-e: miszerint megállapítási kereseti kérelem akkor terjeszthető elő, ha az a felperes jogainak az alperessel szembeni megóvása érdekében szükséges és a közigazgatási tevékenység vagy a jogviszony természeténél fogva, illetve valamely más okból az (1) bekezdés a)-e) pontjában meghatározott kereseti kérelemnek nincs helye. E feltételek fennállását hivatalból kell vizsgálni. Márpedig megállapítás kizárólag abban az esetben kérhető, ha marasztalásnak nincs helye. Ebből következően az oltási kötelezés és a fizetésnélküli szabadság elrendelésének jogsértő megállapítása iránti kereseti kérelmeket a Kp. 38. § (2) bekezdése figyelembevételével el kellett utasítani és csupán a marasztalási kereset jogalapjaként lehetett azt vizsgálni, hogy alperes a védőoltás felvételének kötelezettsége elmulasztása miatt jogszerűen rendelhetett-e el fizetésnélküli szabadságot felperes számára. A fizetésnélküli szabadság elrendelésének jogszerűségét a felperes által előterjesztett marasztalási kereset (elmaradt járandóságok) jogalapjaként lehetett tehát vizsgálni, azaz a jogalapi körben abban a tekintetben kellett állást foglalni, hogy a fizetésnélküli szabadság elrendelése jogszerűen vagy jogellenesen történt-e alperes részéről.

[20] A felperes esetében alkalmazandó Rendelet1-nek az 1. § (1) bekezdésében megfogalmazott célja szerint lehetővé tette, hogy az 1. § (2) és (2a) bekezdésében nem említett intézmények/foglalkoztatók a munkavégzés feltételeként előírják a SARS-cov-2 koronavírus elleni védőoltás felvételét a foglalkoztatottak számára, ha ezt szükségesnek látják

az ott dolgozók biztonsága érdekében. A rendelet 2. § (1) bekezdése alapján a munkáltató az egészség megóvása érdekében a munkahely és a munkakör sajátosságaira is figyelemmel a munkavégzés feltételeként megállapíthatta a védőoltás felvételét azon foglalkoztatott esetében, aki a rendelet hatálybalépése előtt a védőoltást nem vette fel. Menteshetett a foglalkoztatott a védőoltás kötelező felvétele alól, ha az számára egészségügyi indokból ellenjavalt és ezt orvosi vélemény is alátámasztja. A Rendelet 2. § (8) bekezdésének megfelelően, ha a foglalkoztatott a védőoltást a munkáltató által meghatározott határidőn belül nem vette fel, a foglalkoztatott részére a munkáltató fizetés nélküli szabadságot rendelhet el, kivéve, ha a foglalkoztatott a védőoltás felvétele alól a (4) bekezdés szerint menteshetett.

[21] E jogalkotói szabályozás kapcsán az Alkotmánybíróság a 3088/2022. (III. 10.) AB végzésében elvi élel mutatott rá arra, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezés nem közvetlenül hatályosul, hanem a munkáltató intézkedése révén több lépésben. Először akkor, amikor a munkáltató mérlegelési jogkörében hozott döntésével – elrendeli az adott munkakör ellátásának feltételül a védőoltás felvételét – e döntés meghozatala során a munkáltató nem járhatott el önkényesen. Amint azt a Rendelet 1. § (1) bekezdése tartalmazta, a munkáltatónak elsősorban az adott munkahelyen dolgozók biztonságát kellett szem előtt tartania, továbbá a 2. § (1) bekezdése értelmében az egészség megóvása érdekében köteles volt figyelembe venni a munkahely és a munkakör sajátosságait is. További mérlegelési lehetősége volt a munkáltatónak akkor, amikor meghatározta a védőoltás felvételének határidejét, illetve rendelkezett az esetleges jogkövetkezmények alkalmazásáról. Az Alkotmánybíróság szerint sem az oltás kötelező felvételének elrendelése, sem a dolgozó fizetés nélküli szabadságra küldése, sem a foglalkoztatási jogviszony megszüntetése, azaz az állított jogsérelmek egyike sem következett kényszerítőleg, közvetlenül a támadott szabályozásból, a Rendelet pusztán az oltás kötelező felvételének és a jogkövetkezmények alkalmazásának a lehetőségét teremtette meg. A támadott norma diszpozitív jellegéből következett, hogy mindezek nem *ex lege*, hanem a munkáltató külön-külön mérlegelésen alapuló intézkedésével hatályosulhattak. Ennélfogva a munkáltató döntésével szemben a munkavállalónak először a munkáltató döntéseivel szemben a bírói jogorvoslatot kellett kimerítenie. A jogorvoslat igénybevételét pedig a szabályozott jogorvoslati rendben lehet igénybe venni. A felperes nem volt elzárva attól, hogy a jogát, jogos érdekét sértő munkáltatói döntéssel szemben fellépjen, a közigazgatási bíróságtól jogvédelmet kérjen. Ekként a 26/2021. számú, 2021. november 10-én közölt hírlevéllel, mint a Rendelet tárgyi hatálya alá eső, az alperes, mint munkáltató mérlegelési jogkörében hozott azon döntésével szemben, amellyel a felperes munkakörére nézve is, annak ellátásának feltételül a védőoltás felvételét előírta. A felperes azonban e döntés megtámadásának lehetőségével a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti törvényi határidőn belül nem élt. Szintúgy nem élt a KÖFO/1796/2021. számú iratba foglalt, a védőoltás felvételének határidejére, illetve a felvétel elmulasztása esetére – mentesülés hiányában - irányadó jogkövetkezmények alkalmazásáról szóló, felperesre vonatkozó döntéssel szemben, a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti törvényi határidőn belül. A bírói jogorvoslati út ki nem használása, igénybevételének elmulasztását a Kp. 38. § (2) bekezdése szerinti, érvényesíthetőségi törvényi feltétel vizsgálata körében értékelni kell annak érdekében is, hogy a jogorvoslati rend ne bomoljon meg, a törvény előtti egyenlőség ne sérüljön. Méltányossági alapon sem megengedhető az olyan igényérvényesítés, amely egy, a perbeli tényállás szerinti igényérvényesítés-mulasztás orvoslására a Kp. 38. § (2) bekezdés szerinti törvényi feltételtől elszakadva engedné meg, hogy a marasztalási igény megalapozására olyan lezárt kérdéseket bolygasson, amelyekhez kapcsolódóan nem éltek időben a jogorvoslat lehetőségével: akként, hogy a marasztalási igényérvényesítéshez jogalapi megállapítás szükségességére hivatkozással bírói utat nyitnak újra olyan esetében, amikor a jogsérellem elleni fellépésre a megtámadási per adott volt. A KÖFO/1796-2/2021. számú,

felperesi fizetés nélküli szabadságot elrendelő intézkedés a Rendelet1 szerinti megelőző munkáltatói döntésekre épült, kizárólag annak vitatása esetén a korábbi döntések vitatásának lehetősége (elmulasztott perlési lehetőség) nem éleszthető fel. A kifejtettek miatt az elsőfokú bíróság szükségtelenül vizsgálta és tett megállapítás a 26/2021. számú hírlevél szerinti, mérlegelési jogkörben hozott döntés jogszerűségét illetően. Ehhez kapcsolódóan a felperes alkotmányossági aggályai is olyan körben merültek fel, amelyre nézve a felperesi igényérvényesítés elmulasztott volt.

[22] A munkáltató azon külön intézkedése tehát, amely szerint, ha a foglalkoztatott a védőoltást a munkáltató által meghatározott határidőn belül nem vette fel, a foglalkoztatott részére a munkáltató fizetés nélküli szabadságot rendelhet el, a Rendelet1 2. § (8) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörben alkalmazott jogkövetkezmény. E körben a mérlegelés jogszerűségét illetően az volt releváns, hogy felperes a 2021. november 11. napjától 2021. december 16. napjáig tartó időszak alatt az alperes részére nem mutatott be semmilyen okiratot, amely igazolta volna, hogy a védőoltást felvette, vagy a felvétel egészségügyi indok miatt számára ellenjavallt, ezért az alperes 2021. december 16. napján jogszerűen rendelhetett el a felperes részére illetmény nélküli szabadságot 2022. január 1. napjától. Az alperes megelőzőleg a Rendelet1-nek a 2.§ (1) bekezdésén alapuló felhatalmazása alapján elrendelhetette az általa foglalkoztatottak számára a munkavégzés feltételeként a védőoltás felvételét. Az alperes a Rendelet1 szerint a 2.§ (4) és (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően nyújtott tájékoztatást a kötelező védőoltás alóli felmentésről, valamint arról is, hogy a Rendelet1 2. § (8) bekezdésére figyelemmel fizetés nélküli szabadság rendelhető el, amennyiben a munkavállaló a védőoltás felvételének kötelezettségét elmulasztja. Ennek ellenére a felperes nem igazolta az oltás felvétele alóli mentességét. A felperes nem vitatta, hogy tudomással bírt ezen feltételekről, azonban a védőoltás felvételére kötelezéstől számított mintegy másfél hónappal később, csak az alperes döntése után, az illetmény nélküli szabadság elrendelését követően, 2021. december 28. napján tett intézkedést annak érdekében, hogy az oltási ellenjavallatra vonatkozó igazolást beszerezze.

[23] Az elsőfokú bíróság mérlegelése ezért a vizsgált munkáltatói intézkedést illetően, hogy milyen tények, körülmények alapján döntött (a jövőre nézve) a fizetés nélküli szabadság elrendelése mellett, nem volt jogszabálysértő, nem volt megalapozatlan és nem lépte túl a jogszabályi felhatalmazás kereteit.

[24] Az, hogy a kockázatértékelés elkészítésének kötelezettsége nem terjed ki a Rendelet1-el lehetővé tett koronavírus elleni védőoltás előírása elrendelésének vizsgálatára, és alperes intézkedése diszkriminatívnak sem minősül: nem a KÖFO/1796-2/2021. számú, felperesi fizetés nélküli szabadságot elrendelő intézkedés vonatkozásában bír relevanciával, hanem a megelőző, felperes által nem támadott döntések vonatkozásában. E döntések meghozatala során végzett az alperes olyan mérlegelési tevékenységet a Rendelet1 alkalmazásával, amellyel összefüggésben az, hogy az alperes valamennyi foglalkoztatottjára (oltottakra és oltatlanokra egyaránt) általánosan rendelkezett, döntése meghozatalakor nem tett különbséget a munkavállalók között a mentesülés és a fizetés nélküli szabadság elrendelhetősége tekintetében, egyáltalán értelmezhető. A fizetés nélküli szabadságot elrendelő intézkedés egységesen és automatikusan alkalmazott jogkövetkezmény, amelyet a megelőző, a Rendelet1 szerinti mérlegelést megtestesítő döntések mintegy automatikus folyamánya. A felperes az előzetes figyelmeztetés alapján a jogkövetkezmények ismeretében határozott arról, hogy nem veszi fel az oltást, illetve a mentesülés igazolása érdekében orvosi szakvélemény beszerzése iránt sem tett intézkedést egészen a fizetés nélküli szabadság elrendeléséig.

[25] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 109. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

[26] A Fővárosi Ítéltábla az ítéletben kifejtett jogértelmezése alapján, és mert az Alkotmánybíróság a Rendelet-t korábban már vizsgálta, nem tartotta szükségesnek a Rendelet-t alaptörvényellenessége vizsgálatának alkotmánybírói kezdeményezését.

[27] A pernyertes alperes a Kp. 35. §-a alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 83. § (1) bekezdése és 102. § (1) bekezdése alapján másodfokú per költséget nem számított fel, ezért a másodfokú bíróság e kérdésben a rendelkezést mellőzte.

[28] A per vesztes felperes munkavállalói költségkedvezménye folytán a Pp. 83. § (1) bekezdése, a Pp. 95. § (1) bekezdése, 102. § (6) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése és a 46. § (1) bekezdése szerint számított 75.430 forint feljegyzett fellebbezési illetéket az állam viseli.

[29] Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Kp. 99.§ (1) bekezdése zárja ki.

Záró rész

Budapest, 2023. május 10.

dr. Robotka Imre s.k.	dr. Drávecz Margit Gyöngyvér s.k.	dr. Stumpf-Rádai Ágota s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	bíró